

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ו

פרשת כי תבוא

(ד) ולקח הכהן הטנא: עם הפירות, כדי להניף, דאחיא "יד" "יד" משלמים⁵. ועניים מביאים אותם בסלי-ערכה קלופה ולבנה לנוי, לפי השגת ידם. והסלים והביכורים לכהנים, לפי שאינם שוים רק דברי-מועט, וגנאי לתבעב. ועשירים מביאים אותם בקלתות של כסף-זוהב, ומחזירים הכהנים אותם להם⁶, לפי שדמיהם יקרים, והיינו דאמרי-אינשי: בתר ענייא אזלא עניותא.

א. בכור שור.
פרק כו' פסוקים ד'ט"ו:

(ה) וענית ואמרת: בקול רב, כמו "וענו הלויים ואמרו אל כל איש ישראל קול רב"⁷, רשבתו של הקב"ה אומר אדם בקול רב, אבל וידווי-מעשר דלקמן אומר בקול נמוך, משום שהוא שבתו דידיה, דכתיב "ככל מצותך אשר צויתני"⁸. ארמי אובד אבי: עתה מספר החסדים והצדקות שעשה הקב"ה לאבותינו, ולא ארמי היה אבי אברהם שנולד בארם-נהרים. ואובד היה שיצא מארץ מולדתו⁹, לילך מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר¹⁰, שאמר לו הקב"ה: "לך לך מארצך וממולדתך"¹¹, והיה הולך מכאן ולכאן תועה [כדכתיב: "כאשר התעו אותי"¹², ו"תועה" נקרא אובד, כדכתיב "תעיתי כשה אובד"¹³. וירד מצרימה: על פי הדיבור¹⁴, שאמר הקב"ה ליעקב¹⁵. במתי מעט: בשבעים-נפש¹⁶. ויהי שכ לגוי: מהם ומצויין* בפני עצמן. גדול עצום ורב: כדכתיב "ובני ישראל פרו ושרצו וירבו ויעצמו במאד מאד"¹⁷.

(ו) וירעו אותנו המצרים: לאמר: "כל הבן הילוד"¹⁸, ו"למען ענותו בסבלותם"¹⁹.
(ח) ויוציאנו ה' ממצרים ביד-חזקה: אילו עשר מכות, כמו שמפורש בהגדה דפסח.
(ט) ויביאנו אל המקום הזה: וכבש לפנינו שבעה-גוים גדולים ועצומים²⁰. ארץ זבת חלב ודבש: משופעת בצאן ובקר, שיש להם רוב חלב, ובמיני-פירות שיש להם מתיקות, "דבש" לשון מתיקות.

ni/ke

1. באוא אפרש את פשט פסוק ד' מלפנינו פרשנו כמה דנימי, הנהלות ואורחות חיי, התוכף למנותם ולהסבירם?
2. מה בא הפתח המצוי בלפנינו?
3. מה אורכית בקול רע ומה לא ומה צריק בלפנינו מכך?
4. איך פרשנו מסביר את פסוק ה'?
5. מה חידושו בביאורו את פסוק ו'?
6. מהי "היה החלקה" לדעתו?
7. מה שם מצוי פרשנו בפסוק ו'?

* * *

ב. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן. (ד) והניחו לפני מזבח ה' אלהיך. להקראות ולהודיע¹⁶ שהבכורים לא הוקבאו לפה¹⁷, אבל הוקבאו אל האל יתברך, והוא נתנם לפה עם שאר מתנות קהנה¹⁸.

כי תבוא

לזה אמר והלויית גוים רבים ואתה לא תלנה ממנו, הצרף לומר ואתה לא תלנה, שאם לא כן אין הכר לכרחה פי דרף העולם הוא שהגדולים והעשירים לזוים זה מזה ולאחר מכן חוזר גם כן המלנה ולנה ממנו, לזה אמר ואתה לא תלנה וכן יהיה הכר למאמו והלויית, ואומרו ונתקף ה' לראש וגו', פרוש שיהיו ישראל תחת ממשלת ראש העולם שהוא אלהי ישראל, ולא לזנב שהם שרי מעלה וכן תמיד יהיו במדרגה העליונה כאומרו והיית רק למעלה ולא תהיה למטה, על דרף אומנם ז"ל (מדרש פנהומא ר"פ וצא) בפסוק (ורמ' ל') ואתה אל תירא עבדי יעקב ישראל יעקב בשלם עולים ואחר כך יירדים חשב שגם הוא כן אחר שיעלה ירד ת"ל אל תירא וגו', והוא אומרו ולא תהיה למטה, הטעם כי תשמע וגו' פרוש כנגד מצוות עשה כמו שגמר אמר ולעשות, וטעם שלא אמר בפרוש כי תעשה מצוות, לפי שיש מצוות פמה וכמה שאינם ביד האדם לעשותם, לזה אמר כי תשמע וגו' ולעשות פרוש תקבל עליך לעשות, וטעם אומרו לשמר ביעוד זה, בא הכתוב להודיע כי אין יעוד למצוות עשה אלא אחר שהקדים להם שמירת מצוות לא תעשה, שאם לא כן זכחי רשעים תועבה, וכל מצוות שעושה פעל עברות שונה עליה סטרא אחרא ואינה עושה פרי, לזה הקדים לומר לשמר ואחר כך אמר ולעשות שהוא מעשה המצוות שעליו באו היעודים הטובים האמורים מזהותרף עד סוף:

והכונה היא פי לפי שבאמצעות שמירת האדם עצמו מהעברות לא ידבקו בו כחי הרע שמנה יסובב שהפנים היוצאים ממנו יהיו מבחינת הרע, ועין מה שמכנו בארץ בפרשת ויחי בפסוק ראובן בכרי אתה ונערכו לה הדברים, לזה אמר ביעוד שמירת מצוות לא תעשה והתורה ה' לטובה בפרי בשנך שיהיו הפנים הגיבורים אחריו למדה טובה ולא למדה רעה, ואומרו בפרי בהמתך ובפרי אדמתך לומר שמצד שמירת מל"ת ותקומו בידו ב' דברים אלו כמו שיעדם לשכר תלמוד תורה פכתוב למעלה:

יב) ופתח ה' וגו'. מקאן מתחיל יעוד הטוב שנגד מעשה המצוות עד לכסוף, ולזה גמר אמר כי תשמע אל מצות ה' אלהיך אלו מצוות עשה, והנה יעודים אלו הם מכונים כנגד קיום המצוות כי על ידי המצוות מתפתחים צנורי השפע ומתיחדים המדות העליונות:

ואמר ופתח ה' לך בכנני שמבטיו ה' שופתח לו פרוש בשבילו לכה, הפונה הגם שיוסבבו אחרים לסתם באמצעות הצדיק ופתח אוצר הטוב וטעם הטוב הוא סוד הנקרא והוא סוד (משלי י') צדיק וסוד עולם, ואומרו את השמים הוא סוד השפעה עליונה למעלה כידוע ליוצעי חן, ואומרו והלויית גוים רבים ואתה לא תלנה, הנה ידוע שבזמן שישאל עושים רצונו של מקום השפע של כל העולם בא על ידי ישראל והעולם פלו נזון מתמצית עם בני ישראל ולהפך גיגיון ישראל מתחת ידי האמות,

אלו

1. מה הקושי בקטע הראשון de דבריו?
2. מהי תשובתו ואיך זה פועל?
3. איך הוא מסביר את ה'אלו' "והותירק"?
4. מה ההבדל בין מצוות עשה למצוות לא תעשה?
5. מהם יצודי המצוות?
6. איך הוא מסביר "ואתה לא תלנה"?
7. כמה לו מדרגה עליונה?
8. "אין יצוד למצוות עשה אלא אחר שהקדים להם שמירת מצוות לא תעשה" - התוכף להסביר עקרונן זה והיותו בסיס לדברי פרשניו כאן?

* * *